
Informatika in dokumentacija – Mednarodna statistika za knjižnice

Information and documentation – International library statistics

Information et documentation – Statistiques internationales de bibliothèques

iTeh STANDARD PREVIEW
(standards.iteh.ai)

[SIST ISO 2789:2013](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/99897269-a47a-4155-9a48-ae505dbbb380/sist-iso-2789-2013)

<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/99897269-a47a-4155-9a48-ae505dbbb380/sist-iso-2789-2013>

ICS 01.140.20

Referenčna oznaka
SIST ISO 2789:2013 (sl)

Nadaljevanje na straneh od 2 do 72

NACIONALNI UVOD

Standard SIST ISO 2789 (sl), Informatika in dokumentacija – Mednarodna statistika za knjižnice, 2013, ima status slovenskega standarda in je istoveten mednarodnemu standardu ISO 2789:2013 (en), Information and documentation – International library statistics, 2013-08.

Ta standard nadomešča SIST ISO 2789:2010.

NACIONALNI PREDGOVOR

Mednarodni standard ISO 2789:2013 je pripravil pododbor tehničnega odbora Mednarodne organizacije za standardizacijo ISO/TC 46/SC 8 Kakovost – Statistika in vrednotenje, potrtil ga je odbor Mednarodne organizacije za standardizacijo ISO/TC 46 Dokumentacija.

Slovenski standard SIST ISO 2789:2013 je prevod mednarodnega standarda ISO 2789:2013. V primeru spora glede besedila slovenskega prevoda je odločilen izvorni mednarodni standard v angleškem jeziku. Slovenski prevod standarda je pripravil tehnični odbor SIST/TC IDT Informatika, dokumentacija in splošna terminologija.

Odločitev za privzem tega standarda je 26. septembra 2013 sprejel tehnični odbor SIST/TC IDT Informatika, dokumentacija in splošna terminologija.

ZVEZE S STANDARDI

S privzemom tega mednarodnega standarda veljajo za omejeni namen referenčnih standardov vsi standardi, navedeni v razdelku 2, razen standardov, ki so že sprejeti v nacionalno standardizacijo:

SIST ISO 11620	Informatika in dokumentacija – Kazalci uspešnosti knjižnic
SIST ISO/TR 20983	Informatika in dokumentacija – Kazalci uspešnosti elektronskih knjižničnih storitev (<i>razveljavljen</i>)
SIST ISO 9707	Informatika in dokumentacija – Statistika proizvodnje in distribucije knjig, časopisov, periodike in elektronskih publikacij
SIST ISO 5127	Informatika in dokumentacija – Slovar

OSNOVA ZA IZDAJO STANDARDARDA

- privzem standarda ISO 2789:2013

PREDHODNA IZDAJA

- SIST ISO 2789:2010, Informatika in dokumentacija – Mednarodna statistika za knjižnice

OPOMBI

- Povsod, kjer se v besedilu standarda uporablja izraz "mednarodni standard", v SIST ISO 2789:2013 to pomeni "slovenski standard".
- Nacionalni uvod, nacionalni predgovor in vsebinsko kazalo niso sestavni del standarda. Definicije pojmov so povzete po mednarodnih standardih ISO 11620, Informatika in dokumentacija – Kazalci uspešnosti knjižnic, ISO 5127, Informatika in dokumentacija – Slovar, in ISO 9707, Informatika in dokumentacija – Statistika proizvodnje in distribucije knjig, časopisov, periodike in elektronskih publikacij.

VSEBINA	Stran
Predgovor	4
Uvod	5
1 Področje uporabe	6
2 Izrazi in definicije	6
2.1 Knjižnice	6
2.2 Knjižnične storitve in uporaba	9
2.3 Zbirke	15
2.4 Dostop ter prostori in oprema	22
2.5 Upravljanje	24
2.6 Financiranje in izdatki	25
2.7 Knjižnično osebje	26
3 Trenutne naloge knjižnic	27
3.1 Splošno	27
3.2 Vrste knjižnic	27
3.3 Spremembe v aktivnostih uporabnikov	28
4 Uporabe in prednosti statistik	29
4.1 Ozadje	29
4.2 Razvoj knjižnične prakse	30
4.3 Izbor statistik za knjižnice	30
4.4 Uporaba statistik	30
4.5 Predstavitve statistik deležnikom	31
5 Poročanje o statističnih meritvah	32
5.1 Splošno	32
5.2 Časovno obdobje, na katerega se nanašajo podatki	32
5.3 Podatki, zbrani z vzorčenjem	32
6 Zbiranje statističnih podatkov	32
6.1 Knjižnice	32
6.2 Storitve in uporaba	34
6.3 Knjižnična zbirka	44
6.4 Dostop, prostori in oprema	50
6.5 Uprava	52
6.6 Financiranje in izdatki (v poročevalskem obdobju)	54
6.7 Knjižnično osebje (ob koncu poročevalskega obdobja)	56
Dodatek A (informativni): Priporočene kategorije za nadaljnje statistične analize	60
Dodatek B (informativni): Preračun na celotno populacijo	66
Dodatek C (informativni): Abecedni slovar slovenskih izrazov in abecedni slovar angleških izrazov	68
Literatura	72

Predgovor

ISO (Mednarodna organizacija za standardizacijo) je svetovna zveza nacionalnih organov za standarde (članov ISO). Mednarodne standarde ponavadi pripravljajo tehnični odbori ISO. Vsak član, ki želi delovati na določenem področju, za katero je bil ustanovljen tehnični odbor, ima pravico biti zastopan v tem odboru. Pri delu sodelujejo mednarodne vladne in nevladne organizacije, povezane z ISO. V vseh zadevah, ki so povezane s standardizacijo na področju elektrotehnike, ISO tesno sodeluje z Mednarodno elektrotehniško komisijo (IEC).

Postopki, uporabljeni pri razvoju tega dokumenta, ter postopki, namenjeni za njegovo nadaljnje vzdrževanje, so opisani v Direktivah ISO/IEC, 1. del. Upoštevana naj bodo še posebej različna merila za odobritev, ki se uporabljajo za različne vrste dokumentov ISO. Ta dokument je bil pripravljen v skladu z uredniškimi pravili v Direktivah ISO/IEC, 2. del (glej tudi www.iso.org/directives).

Opozoriti je treba na možnost, da je lahko nekaj elementov tega mednarodnega standarda predmet patentnih pravic. ISO ne prevzema odgovornosti za ugotavljanje katerih koli ali vseh takih patentnih pravic. Podrobnosti vseh patentnih pravic, ki se pojavijo v tem dokumentu, bodo navedene v Uvodu in/ali na seznamu patentnih prijav ISO (glej www.iso.org/patents).

Vsaka blagovna znamka, uporabljena v tem dokumentu, služi le kot informacija uporabnikom za lažje razumevanje in ne pomeni njenega promoviranja.

Za razlago pomena določenih terminov in izrazov ISO, povezanih z ocenjevanjem skladnosti, ter za informacije o ISO-vem upoštevanju načel WTO o tehničnih ovirah pri trgovanju (TBT) (WTO principles in the Technical Barriers to Trade (TBT)) glej naslednji URL: Foreword - Supplementary information.

Za ta dokument je odgovoren tehnični odbor ISO/TC 46 Informatika in dokumentacija, pododbor SC 8 Kakovost – Statistika in vrednotenje uspešnosti.

Ta peta izdaja preklicuje in nadomešča četrto izdajo (ISO 2789:2006), ki je bila tehnično revidirana, da bi bile prepoznane in premagane težave, ki so se pojavile pri praktični uporabi ISO 2789:2006, in da bi bil upoštevan nov razvoj elektronskih storitev knjižnic.

Uvod

Ta mednarodni standard daje napotke za zbiranje in posredovanje statističnih podatkov, ki se nanašajo na ponudnike knjižničnih in informacijskih storitev.

Točki 2 in 6 predstavljata jedro tega mednarodnega standarda. V točki 2 so opredeljene definicije za večino elementov, ki sestavljajo knjižnične storitve; te definicije so namenjene izključno za potrebe statistike. Točka 6 vsebuje priporočila, kako naj se vsak od teh elementov šteje. Da bi si uporabniki lahko ustvarili celotno sliko, morajo upoštevati obe točki.

Ta mednarodni standard vključuje definicije in postopke za štetje vseh vrst virov in storitev, ki jih knjižnice nudijo svojim uporabnikom. Nekdanji dodatek A, vključno z vsemi definicijami in postopki za elektronske vire in storitve, je bil vključen v osrednji del standarda, saj so ti viri in storitve postali običajen del aktivnosti knjižnice.

Točka 3, ki opisuje trenutne naloge knjižnic, je bila temu dokumentu dodana za pojasnitev razlogov za vključitev številnih novih knjižničnih storitev v ta mednarodni standard.

Razumljivo je, da knjižnice različnih vrst in velikosti ne morejo izvesti vseh meritev, določenih v tem mednarodnem standardu. Za zagotovitev večje usklajenosti so v dodatku A opisane nekatere dodatne meritve (pomembne le za nekatere sektorje). Namen je doseči rabo enakih definicij in metod tudi pri posebnem načinu zbiranja statističnih podatkov.

Dodatek B ima pomembno vlogo pri zbiranju in objavljanju nacionalnih statistik, da jih je tako dejansko mogoče primerjati med državami in v daljšem časovnem obdobju.

Stroge zahteve za popisovanje in objavljanje aktivnosti knjižnic je mogoče izpolniti samo, če so pri zbiranju podatkov v knjižnicah upoštevana določila tega mednarodnega standarda. Če je le mogoče, je priporočljivo, da knjižnice zbirajo vse podatke, navedene v tem mednarodnem standardu, ki se nanašajo na njihove aktivnosti.

Razvoj na področju tega mednarodnega standarda bo spremljan in hkrati bodo v standard po potrebi vključene morebitne dodatne statistične meritve.

Abecedni seznam je podan v dodatku C.

Informatika in dokumentacija – Mednarodna statistika za knjižnice

1 Področje uporabe

Ta mednarodni standard določa pravila za ponudnike knjižničnih in informacijskih storitev, ki se nanašajo na zbiranje in posredovanje statističnih podatkov:

- za namen mednarodnega poročanja,
- za zagotovitev skladnosti med državami za tiste statistične meritve, ki jih vodstvo knjižnic pogosto izvaja, vendar niso ustrezne za mednarodno poročanje,
- za spodbujanje dobre prakse pri uporabi statistike za upravljanje knjižničnih in informacijskih storitev.

2 Izrazi in definicije

V tem dokumentu so uporabljeni naslednji izrazi in definicije.

2.1 Knjižnice

2.1.1

visokošolska knjižnica

knjižnica, katere primarna funkcija je pokrivanje informacijskih potreb za izobraževalne in raziskovalne namene

OPOMBA 1: Vključene so knjižnice visokošolskih izobraževalnih ustanov in splošne (univerzalne) knjižnice.

2.1.2

administrativna enota

vsaka samostojna knjižnica ali skupina knjižnic z enotnim vodstvom ali pod isto upravo

OPOMBA 1: Izraz "samostojna" se ne nanaša na pravno ali finančno neodvisnost, ampak zgolj na dejstvo, da je knjižnica organizacijsko samostojna enota, navadno znotraj večje organizacije.

OPOMBA 2: Administrativna enota je lahko posamezna knjižnica ali večja organizacija, ki navadno združuje osrednjo/glavno knjižnico, podružnične knjižnice in administracijo. Glej primer v točki 6.1.1.

2.1.3

podružnična knjižnica

del večje administrativne enote, ki na ločeni lokaciji izvaja storitve za posamezno skupino uporabnikov (npr. za otroke, za profesorje) ali za lokalne uporabnike

OPOMBA 1: Vključene so knjižnice inštitutov, oddelčne in druge priključene knjižnice. Potujoče knjižnice in izposojevališča niso vključeni.

2.1.4

osrednja knjižnica

glavna knjižnica

navadno tisti del ali tisti deli administrativne enote, kjer se izvajajo glavne upravne funkcije in kjer se nahajajo pomembni deli knjižnične zbirke in storitev

OPOMBA 1: Administrativna enota, ki obsega več podružničnih knjižnic, ne vključuje nujno tudi osrednje/glavne knjižnice.

2.1.5

izposojevališče

lokacija zunaj knjižničnih prostorov, na kateri se v rednih časovnih presledkih izvajajo določene storitve za uporabnike

OPOMBA 1: Vključeni so prostori, v katerih je shranjeno knjižnično gradivo, namenjeno neformalni izposoji omejeni skupini uporabnikov, vendar brez drugih knjižničnih storitev, na primer domovi za ostarele, centri lokalne skupnosti, zbirke za paciente bolnišnic itd.

- OPOMBA 2: Vključena so izposojevališča, ki nudijo elektronske storitve, ne pa tudi tiskanega gradiva.
- OPOMBA 3: Potujoče knjižnice in njihova postajališča se ne štejejo za izposojevališče.
- OPOMBA 4: Enostavne povezave računalnika do prostora zunaj knjižnice (na primer v študentskem domu) se ne štejejo za izposojevališče.

2.1.6 knjižnica

organizacija ali del organizacije, katere osrednji namen je zagotavljati dostop do uporabe informacijskih virov, storitev in pripomočkov, ki so potrebni za zadovoljevanje informacijskih, raziskovalnih, izobraževalnih, kulturnih ali rekreacijskih potreb njenih uporabnikov

- OPOMBA 1: Zagotavljanje zahtevanih informacijskih virov je mogoče doseči z izgradnjo in vzdrževanjem zbirke in/ali z organizacijo dostopa do informacijskih virov.
- OPOMBA 2: To so osnovne zahteve za knjižnico in ne izključujejo kakšnih dodatnih virov in storitev, ki se pridružujejo njenemu glavnemu namenu.

2.1.7 knjižnica visokošolske izobraževalne ustanove

knjižnica, katere primarna funkcija je namenjena študentom ter akademskemu in strokovnemu osebju na univerzah ter drugih institucijah izobraževanja na tretji (terciarni) in višjih ravneh

- OPOMBA 1: Knjižnica lahko služi tudi splošni javnosti.

2.1.8 potujoča knjižnica

knjižnica, včasih oddelek splošne knjižnice, ki neposredni dostop uporabnikov do knjižničnega gradiva in storitev zagotavlja z uporabo prevoznih sredstev kot alternativo dostopanja do knjižničnih prostorov

- OPOMBA 1: Prirejeno po ISO 5127:2001.

2.1.9 nacionalna knjižnica

knjižnica, ki je odgovorna za pridobivanje in shranjevanje izvodov vsega pomembnega knjižničnega gradiva v državi, v kateri je locirana

- OPOMBA 1: Nacionalna knjižnica navadno izvaja eno ali vse naslednje funkcije: izdeluje nacionalno bibliografijo; hrani in posodablja obširno in reprezentativno zbirko tuje literature, vključno z gradivom, ki se nanaša na državo; deluje kot nacionalni bibliografski informacijski center; vzdržuje vzajemne kataloge; nadzoruje upravljanje drugih knjižnic in/ali spodbuja sodelovanje med njimi; usmerja raziskovalne in razvojne storitve itd.
- OPOMBA 2: Definicija "nacionalna knjižnica" dopušča več kot eno nacionalno knjižnico v eni državi.

2.1.10 splošna knjižnica

splošna knjižnica, ki je javno dostopna in je namenjena celotni populaciji lokalne ali regionalne skupnosti ter je navadno delno ali v celoti financirana iz javnih sredstev

- OPOMBA 1: Splošna knjižnica je definirana kot javno dostopna, čeprav so njene storitve primarno namenjene določeni skupini potencialnih uporabnikov, kot so otroci, slepi in slabovidni ali pacienti bolnišnice. Njene osnovne storitve so lahko brezplačne ali dostopne s subvencionirano članarino. Ta definicija vključuje storitve, ki jih organizacija splošnih knjižnic nudi šolam v regiji, ter storitve, ki jih regionalna organizacija nudi splošnim knjižnicam v regiji.

2.1.11 šolska knjižnica

knjižnica, ki deluje v vseh vrstah šol pod tretjo (terciarno) ravno izobraževanja, katere primarna funkcija je nuditi storitve učencem in učiteljem na takšni šoli

- OPOMBA 1: Šolska knjižnica lahko nudi storitve tudi splošni populaciji.
- OPOMBA 2: Vključene so tudi knjižnice in zbirke virov v vseh izobraževalnih institucijah pod terciarno ravno, ki jih je mogoče poimenovati z nazivi, kot so "višja šola", "višja šola za dopolnilno izobraževanje", "ljudska univerza" itd.

2.1.12

specialna knjižnica

samostojna knjižnica, ki pokriva eno disciplino ali določeno področje znanja oziroma specialni regionalni interes

OPOMBA 1: Izraz "specialna knjižnica" vključuje knjižnice, ki so primarno namenjene specializirani skupini uporabnikov ali se primarno posvečajo določeni obliki gradiva, ter knjižnice, ki jih sponzorirajo določene organizacije, da služijo njenim lastnim potrebam, povezanim z njenim delovanjem.

OPOMBA 2: Statistični podatki o delu specialnih knjižnic naj se zbirajo in prikazujejo ločeno od tistih knjižnic, ki so navedene v točkah od 2.1.12.1 do 2.1.12.7 (zaradi razlikovanja po viru financiranja ustanov).

2.1.12.1

vladna knjižnica

knjižnica, namenjena kateri koli vladni službi, oddelku, agenciji ali parlamentu, vključno z mednarodnimi, nacionalnimi in lokalnimi vladnimi organizacijami

2.1.12.2

knjižnica s področja zdravstva medicinska knjižnica

knjižnica, ki je namenjena strokovnemu medicinskemu osebju v bolnišnicah ali drugje, tako v javnem kot v zasebnem sektorju

OPOMBA 1: Knjižnice farmacevtskih družb so navadno vključene pod točko 2.1.12.4.

OPOMBA 2: Te knjižnice lahko vključujejo tudi gradiva za paciente.

2.1.12.3

knjižnica strokovnih in znanstvenih institucij in združenj

knjižnica, ki jo upravljajo strokovna ali profesionalna združenja, učne ustanove, sindikati ali podobne organizacije, katere primarna naloga je zagotavljati storitve članom in sodelavcem določene specifične panoge ali poklica

[SIST ISO 2789:2013](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/99897269-a47a-4155-9a48-ae5057bbb380/sist-iso-2789-2013)

2.1.12.4

knjižnica s področja industrije in trgovine

knjižnica katere koli industrijske ali poslovne družbe, ki služi informacijskim potrebam osebja, zaposlenega v organizaciji, ki jo je ustanovila

OPOMBA 1: Izraz "knjižnica s področja industrije in trgovine" vključuje knjižnice, ki jih upravljajo informacijski in poslovni svetovalci, knjižnice na področju proizvodne in storitvene industrije ter knjižnice s področja trgovine.

2.1.12.5

mediateka

knjižnica, ki je namenjena medijskim in založniškim podjetjem in organizacijam, vključno s časopisnimi hišami, založniki, radijskimi programi, filmom in televizijo

2.1.12.6

regionalna knjižnica

glavna knjižnica, ki služi določeni regiji, vendar njene primarne funkcije ni mogoče opisati niti kot splošna, šolska ali visokošolska knjižnica niti kot del nacionalne knjižnične mreže

2.1.12.7

druga specialna knjižnica

katera koli knjižnica, ki ni vključena nikjer drugje

PRIMER: Knjižnice prostovoljnih organizacij, muzejev, religioznih institucij.

2.1.13

depozitna knjižnica

knjižnica, katere primarna funkcija je hraniti manj rabljeno gradivo iz drugih administrativnih enot

- OPOMBA 1: Depozitne knjižnice, ki so del ali pod upravo drugih knjižnic (na primer nacionalne ali regionalne knjižnice), niso vključene.
- OPOMBA 2: Knjižnice, katerih zbirka preide v last depozitne knjižnice, tu niso vključene. Zbirke in njihova uporaba se štejejo k lastniški knjižnici.

2.2 Knjižnične storitve in uporaba

2.2.1 dostop

uspešna zahteva po spletni storitvi, ki jo zagotavlja knjižnica

- OPOMBA 1: Dostop je en cikel uporabnikove aktivnosti, ki se navadno začne, ko se uporabnik poveže s spletno storitvijo, ki jo zagotavlja knjižnica, ter se konča s prekinitvijo aktivnosti, ki je bodisi eksplicitna (z zapustitvijo podatkovne zbirke preko odjave ali izhoda) bodisi implicitna (pretečen čas zaradi uporabnikove neaktivnosti).
- OPOMBA 2: Dostopi do spletnega mesta knjižnice se štejejo za virtualni obisk.
- OPOMBA 3: Zahteve po dostopu do splošne vstopne strani ali portala naj se izključijo.
- OPOMBA 4: Samodejne zahteve spletnih iskalnikov naj se izključijo, kadar je to mogoče.

2.2.2 aktivni izposojevalec

registrirani uporabnik, ki si je v poročevalskem obdobju izposodil vsaj eno enoto gradiva

- OPOMBA 1: Ta način štetja sicer zmanjšuje dejansko število aktivnih uporabnikov, vendar za številne knjižnice še vedno predstavlja edino obvladljivo meritev.

2.2.3 aktivni uporabnik

registrirani uporabnik, ki je v poročevalskem obdobju obiskal knjižnico ali uporabil knjižnično opremo ali storitve

- OPOMBA 1: Aktivni izposojevalci so vključeni. <https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/99897269-a47a-4155-9a48-ac505dbbb380/sist-iso-2789-2013>
- OPOMBA 2: Uporaba elektronskih storitev knjižnice je lahko vključena, če je mogoče identificirati elektronsko rabo in virtualne obiske posameznega uporabnika oziroma če je podatke mogoče pridobiti z raziskavami.
- OPOMBA 3: Kadar knjižnica s pomočjo raziskav identificira neregistrirane aktivne uporabnike, naj se štejejo ločeno.

2.2.4 blog spletni dnevnik

spletna stran, ki zagotavlja pogosto neprekinjeno objavljanje na spletni povezavi in/ali komentiranje določenih tem ali vsebin (na splošno ali na nekem področju), pogosto v obliki kratkih vpisov, razvrščenih v obratnem časovnem zaporedju, pri čemer najnovejši del doda informacije k prvotni objavi

- OPOMBA 1: Posamezno informacijo lahko napiše ali zbere lastnik spletne strani, lahko pa jo prispevajo uporabniki spletne strani.

2.2.5 objava na blogu vpis na blog

2.2.6 prevzem podatkov

uspešno izpolnjena zahteva po vsebinski enoti iz spletne storitve, ki jo zagotavlja knjižnica, ali iz druge internetne storitve

2.2.7**elektronska dostava dokumentov (posredovana)**

elektronsko posredovanje dokumenta ali dela dokumenta iz knjižnične zbirke uporabniku, ki ga izvede knjižnično osebje; ni nujno, da poteka s posredovanjem druge knjižnice

OPOMBA 1: Elektronsko posredovanje dokumentov potencialnim uporabnikom je vključeno. Posredovanje po faksu je izključeno.

OPOMBA 2: Storitve je lahko za uporabnika brezplačna ali plačljiva.

OPOMBA 3: Prevzem podatkov iz zbirke elektronskih virov knjižnice, ki ga uporabnik izvede brez posredovanja knjižnice, je izključen.

OPOMBA 4: Oblike izposoje in storitve dostave, ki so definirane v tem mednarodnem standardu, so prikazane v preglednici 1.

Preglednica 1: Oblike izposoje in storitve dostave

Dobavitelj		Knjižnica		Dobavitelj dokumenta	
Prejemnik		Uporabnik	Druga knjižnica	Uporabnik (preko knjižnice)	
Format posredovanja	Original	Izposoja	ILL	EDS	
	Tiskana kopija	Izposoja	ILL	EDS	
	Elektronsko	Časovno omejeno izposoja	EDD	EDS	
				Časovno neomejeno izposoja	EDD
<p>ILL: medknjižnična izposoja. EDD: elektronska dostava dokumenta (posredovana). EDS: zunanja dobava dokumentov.</p>					

2.2.8**elektronska storitev**

storitev knjižnice, dostavljena na elektronski način z lokalnih strežnikov ali zagotovljena preko omrežij

OPOMBA 1: Elektronske storitve knjižnice vključujejo online katalog, spletno mesto knjižnice, zbirko elektronskih virov, elektronsko izposajo, elektronsko dostavo dokumentov (posredovano), elektronske referenčne storitve, usposabljanje uporabnikov z uporabo elektronskih sredstev, storitve za mobilne naprave, storitve za interaktivno uporabo (vključno s storitvami v družbenih omrežjih) ter dostop do interneta, ki ga zagotavlja knjižnica.

OPOMBA 2: Rezervacije fizičnih storitev knjižnice (na primer sob ali vodenih ogledov knjižnice) preko elektronskih sredstev niso vključene.

2.2.9**dogodek**

predhodno dogovorjena aktivnost s kulturnim, izobraževalnim, socialnim, političnim, poučevalnim ali kakim drugim namenom

PRIMER: Razstave, obiski avtorjev, literarne razprave in delavnice.

OPOMBA 1: Prirejeno po ISO/TR 28118:2009.

OPOMBA 2: Vključeni so samo dogodki, ki jih organizira knjižnica sama ali v sodelovanju z drugimi institucijami, znotraj ali zunaj knjižničnih prostorov. Dogodki, ki se odvijajo v knjižnici, vendar jih organizirajo zunanje institucije brez sodelovanja knjižnice, so izključeni.

OPOMBA 3: Usposabljanja uporabnikov in vodeni ogledi knjižnice so izključeni.

OPOMBA 4: Tekoči programi knjižnice so vključeni. Vsaka izvedba programa se šteje za en dogodek.

OPOMBA 5: Virtualni dogodki so vključeni.

2.2.10 razstava

časovno omejen prikaz predmetov, ki ga organizira ali soorganizira knjižnica

OPOMBA 1: Razstave se lahko odvijajo v knjižnici ali zunaj nje.

2.2.11

zunanj dobava dokumenta

dokument ali del dokumenta, v tiskani ali elektronski obliki, dostavljen iz virov izven knjižnične zbirke preko zunanjega dobavitelja, ki ni knjižnica (ne preko medknjižnične izposoje), pri čemer knjižnica posreduje pri izvedbi in/ali plačilu

OPOMBA 1: Ni pomembno, ali je bila vsaka posamezna transakcija plačana po vpogledu ali pa je bilo za določeno število transakcij plačano vnaprej.

OPOMBA 2: Oblike izposoje in storitve dostave, definirane v tem mednarodnem standardu, so prikazane v preglednici 1.

2.2.12

zunanj uporabnik

uporabnik knjižnice, ki ne sodi med potencialne uporabnike knjižnice

2.2.13

informacijsko vprašanje

neposredna in/ali administrativna poizvedba, dostavljena knjižničnemu osebju

OPOMBA 1: Vključena so na primer vprašanja o lokaciji osebja in storitev, vprašanja o odpiralnih časih in vpisnih postopkih ter vprašanja o ravnanju z opremo, kot so tiskalniki ali računalniški terminali.

OPOMBA 2: Vprašanje se lahko posreduje osebno ali preko telefona, običajne pošte, faksa ali elektronskih medijev (preko elektronske pošte, spletnega mesta knjižnice ali preko omrežnih komunikacijskih mehanizmov).

OPOMBA 3: Za referenčna vprašanja glej 2.2.26.

2.2.14

uporaba gradiva v knjižnici

prezenčna uporaba

uporaba dokumentov v prostorih knjižnice, ki so uporabniku na voljo v prostem pristopu

OPOMBA 1: Uporaba gradiva v knjižnici vključuje pregledovanje gradiva na policah v smislu kratkega ogleda vsebine, izključeno pa je izbiranje gradiva na podlagi pregledovanja hrbtnih naslovov.

2.2.15

interaktivna storitev knjižnice

spletna storitev knjižnice z družbeno programsko opremo, ki omogoča dvosmerno izmenjavo informacij med uporabniki ali med uporabniki in knjižnico

2.2.16

medknjižnična izposoja

izposoja dokumenta v fizični obliki ali dostava dokumenta ali dela dokumenta v kopirani obliki iz ene knjižnice v drugo knjižnico, ki nista pod isto upravo

OPOMBA 1: Posredovan prenos dokumentov v elektronski obliki se šteje za elektronsko dostavo dokumentov.

OPOMBA 2: Oblike izposoje in storitve dostave, definirane v tem mednarodnem standardu, so prikazane v preglednici 1.

2.2.17

internetni dostop

internetna povezava, ki jo vzpostavi uporabnik z računalniške delovne postaje v lasti knjižnice ali s svojega računalnika v prostorih knjižnice preko knjižnične mreže

OPOMBA 1: Internetni dostopi se lahko štejejo samo, kadar se uporabniki registrirajo ali pa se pri dostopu do interneta preveri njihova istovetnost.

OPOMBA 2: Internetni dostop preko uporabnikovega lastnega računalnika (na primer prenosnika ali dlančnika), vzpostavljen preko brezžične povezave knjižnice v prostorih knjižnice, naj se šteje in o njem poroča ločeno.

2.2.18

spletno mesto knjižnice

enotna domena na internetu, sestavljena iz vrste spletnih strani, ki jih objavlja knjižnica, da bi zagotavljala dostop do knjižničnih storitev in virov

OPOMBA 1: Strani spletnega mesta so navadno med seboj povezane z uporabo hipertekstnih povezav.

OPOMBA 2: Izključeni so dokumenti, ki ustrezajo definiciji zbirke elektronskih virov ali internetnih virov s prostim dostopom, do katerih se je mogoče povezati s spletnega mesta knjižnice.

OPOMBA 3: Izključene so spletne storitve na domeni knjižnice, katerih operativnost zagotavljajo druge organizacije.

2.2.19

izposoja

transakcija neposredne izposoje ali dostave enote v neelektronski obliki (na primer knjige), elektronskega dokumenta na fizičnem nosilcu (na primer CD-ROM-a) ali naprave (na primer bralnika e-knjig) ali posredovanje elektronskega dokumenta uporabniku za omejeno časovno obdobje (npr. e-knjige)

OPOMBA 1: Podaljšanja izposoje niso vključena, vendar se lahko štejejo ločeno.

OPOMBA 2: Izposoje vključujejo evidentirano izposajo znotraj knjižnice (izposoja v knjižnico).
<https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/99897269-a47a-4155-9a48-1e505fbb280/viv/iso-2789-301p>

OPOMBA 3: Izposoje vključujejo kopije dokumentov, zagotovljene na kraju, kjer se nahaja originalni dokument (vključno s faksom), in izpise elektronskih dokumentov, ki jih je za uporabnika naredilo osebje knjižnice.

OPOMBA 4: Izposoje dokumentov v fizični obliki oddaljenim uporabnikom so vključene.

OPOMBA 5: Elektronski prenos dokumentov s posredovanjem knjižnice se šteje za elektronsko dostavo dokumentov, kadar je njihova uporaba časovno neomejena. Vključena so posredovanja potencialnim uporabnikom knjižnice.

OPOMBA 6: Oblike izposoje in storitve dostave, definirane v tem mednarodnem standardu, so prikazane v preglednici 1.

2.2.20

mobilna naprava

računalniška naprava, ki jo navadno sestavljajo ekran, občutljiv na dotik, svinčnik in/ali vgrajena tipkovnica ter internetna povezava

2.2.21

online katalog

podatkovna zbirka bibliografskih zapisov, ki navadno opisuje knjižnično zbirko posamezne knjižnice ali knjižnični sistem

2.2.22

izposoja v knjižnico

dostava dokumentov, v večini primerov iz zaprtih območij knjižnice, za uporabo v prostorih knjižnice

2.2.23

podcast

datoteka digitalnega medija (avdio ali video), ki se samodejno prenaša po internetu s pomočjo RSS-virov

OPOMBA 1: Po objavi na spletu so podcasti, namenjeni za poslušanje ali ogled, na voljo za prevzem na prenosne naprave za shranjevanje ali osebne računalnike.

OPOMBA 2: Spletni imeniki podcastov navadno omogočajo brskanje po temah ali iskanje po ključnih besedah.

2.2.24

točka za usposabljanje uporabnikov

nestrukturirano usposabljanje uporabnikov, ki ga izvaja osebje knjižnice na sprotno zahtevo uporabnikov, navadno na kraju uporabe

2.2.25

potencialni uporabniki

populacija, za katero je bila knjižnica ustanovljena, da ji zagotavlja storitve in gradivo

OPOMBA 1: Prirejeno po ISO 11620:2008.

OPOMBA 2: Za splošne knjižnice je to navadno vse prebivalstvo upravnega območja (upravna enota); za knjižnice visokošolskih izobraževalnih ustanov je to navadno skupno število akademskega in strokovnega osebja ter študentov.

2.2.26

referenčno vprašanje

informacijski stik, ki ga izvede knjižnično osebje in vključuje poznavanje ali uporabo enega ali več informacijskih virov (kot so tiskano in netiskano gradivo, računalniško berljive podatkovne zbirke, katalogi v lasti knjižnice ali drugih institucij)

OPOMBA 1: Prirejeno po ANSI/NISO Z39.7-2004.

OPOMBA 2: Vključena so lahko tudi priporočila, razlage ali navodila za uporabo takih vrst virov.

OPOMBA 3: Eno referenčno vprašanje lahko obsega več poizvedb.

OPOMBA 4: Vprašanje se lahko posreduje osebno ali preko telefona, navadne pošte, faksa ali elektronskih medijev (preko elektronske pošte, spletnega mesta knjižnice ali omrežnih komunikacijskih mehanizmov).

OPOMBA 5: Ključno pri tem je, da knjižnice ne vključijo informativnih (tj. upravnih in administrativnih) vprašanj, kot so o lokacijah osebja in storitev, glede odpiralnih časov ali opreme, kot so tiskalniki ali računalniški terminali (glej 2.2.13).

2.2.27

referenčna storitev

zagotavljanje informacij in pomoči kot odgovor na zahtevo po informacijah in organizaciji dokumentov

[VIR: ISO 5127:2001, definicija 5.5.06]

2.2.28

registrirani uporabnik, član knjižnice

oseba ali organizacija, ki se je včlanila v knjižnico, da bi v skladu z njenimi pravili uporabljala njeno knjižnično zbirko in/ali storitve znotraj knjižničnih prostorov ali zunaj njih

OPOMBA 1: Uporabniki se lahko včlanijo na lastno zahtevo ali neposredno pri vpisu v institucijo.

OPOMBA 2: Registracije naj se spremljajo v rednih časovnih obdobjih, najmanj vsaka tri leta, da se neaktivni uporabniki lahko odstranijo s seznama uporabnikov.

2.2.29

zavrnen dostop zavrnitev

neuspešna zahteva za dostop do licenčne podatkovne storitve, ki jo zagotavlja knjižnica, zaradi preseganja trenutne omejitve števila hkratnih uporabnikov

OPOMBA 1: Zavrnitev zahteve zaradi napačnega uporabniškega gesla je izključena.

2.2.30

podaljšanje izposoje

podaljšanje časa izposoje dokumenta, navadno na zahtevo uporabnika

OPOMBA 1: Avtomatska podaljšanja izposoje, ki jih izvede knjižnični sistem brez uporabnikovega sodelovanja, so vključena.

2.2.31

rezervacija

dejanje, ki se izvede, kadar uporabnik zahteva dobavo dokumenta, ki se nahaja v zbirki knjižnice ali je v procesu nabave, vendar trenutno ni dostopen

2.2.32

iskanje

specifična intelektualna poizvedba strežniku, navadno izenačena s posredovanjem iskalnega obrazca podatkovne storitve, ki jo zagotavlja knjižnica,

OPOMBA 1: Prirejeno po COUNTER code of practice, izdaja 4, 2012.

OPOMBA 2: Iskanje se zabeleži vsakokrat, ko je iskalna zahteva zastavljena strežniku.

OPOMBA 3: Takoj ponovljena podvojena iskanja, dvojni kliki ali drugi znaki, ki kažejo na nenamerno obnašanje uporabnika, se izključijo.

2.2.33

storitev družbenega omrežja

elektronska storitev, zasnovana z namenom dovoliti uporabnikom ustvariti profil osebe ali organizacije ter stopiti v stik z drugimi uporabniki za potrebe komunikacije, sodelovanja in/ali izmenjave vsebin med uporabniki

OPOMBA 1: Uporabniki so lahko posamezne osebe ali institucije, kot so knjižnice.

OPOMBA 2: Večina storitev dovoljuje uporabnikom, da omejijo dostop do informacij v profilu na registrirane uporabnike, osebe na obstoječem seznamu stikov ali na določene skupine uporabnikov storitev.

2.2.34

ciljna populacija

skupine dejanskih in potencialnih uporabnikov, ki jih posamezna knjižnica šteje za primarne uporabnike specifičnih storitev ali za primarne uporabnike specifičnih gradiv

[VIR: ISO 11620:2008, definicija 2.4.1]

2.2.35

ciljna populacija s posebnimi potrebami

del potencialnih uporabnikov knjižnice s potrebami, ki zahtevajo posebne knjižnične storitve

OPOMBA 1: Vzrok posebnih potreb je lahko telesna okvara ali okvara zdravja, ekonomski položaj (dolgotrajna brezposelnost), kulturne razlike (na primer govorniki nematerne jezika, prišleki), izobrazba ali druge okoliščine, ki zahtevajo posebne knjižnične storitve.

OPOMBA 2: Otroci, mladina in starostniki brez dodatnih posebnih potreb niso vključeni.

OPOMBA 3: Knjižnica ima lahko več kot eno ciljno populacijo s posebnimi potrebami.

OPOMBA 4: Posameznik lahko pripada več kot eni taki ciljni populaciji.

2.2.36

uporabnik

prejemnik storitev knjižnice

[VIR: ISO 11620:2008, definicija 2.43]

OPOMBA 1: Prejemnik je lahko oseba ali institucija, vključno s knjižnicami.

OPOMBA 2: Knjižnične storitve vključujejo elektronske storitve, fizične storitve in obiskovanje knjižničnih prostorov.

2.2.37

usposabljanje uporabnikov

program usposabljanja, vzpostavljen z določenim načrtom izvedbe učnih vsebin, katerih cilj so specifični učni rezultati za uporabo knjižnice in drugih informacijskih storitev

OPOMBA 1: Usposabljanje uporabnikov se lahko izvede kot vodstvo po knjižnici, vpogled v delovanje knjižnice ali kot spletna storitev za uporabnike.

OPOMBA 2: Čas trajanja izvedbe učnih vsebin ni pomemben.

2.2.38

virtualni dogodek

dogodek v elektronski obliki, namensko oblikovan za uporabo preko interneta

2.2.39

virtualni obisk

en cikel uporabniških aktivnosti na spletnem mestu knjižnice, ki ga uporabniki izvedejo z IP-naslovov, ki niso v lasti knjižnice (navadno zunaj prostorov knjižnice), ne glede na število ogledanih strani ali elementov

OPOMBA 1: Virtualni obisk se navadno začne po uporabnikovem dostopu do vstopne strani na spletnem mestu knjižnice in konča, kadar v določenem časovnem intervalu (največ 30 minut) ni zaznana nobena aktivnost. Naslednji dostop po daljšem intervalu pomeni nov obisk.

OPOMBA 2: Virtualni obiskovalec naj se identificira vsaj z enoličnim piškotkom in/ali enolično kombinacijo uporabniškega IP-naslava in niza brskalnika (uporabniški agent). Znani spletni programi za iskanje podatkov (pajki) in sistemi za zajemanje spleta naj se izključijo.

2.2.40

obisk

oseba (posameznik), ki vstopi v prostore knjižnice

[SIST ISO 2789:2013](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/99897269-a47a-4155-9a48-9e1131313131/sist-iso-2789-2013)

[https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/99897269-a47a-4155-9a48-](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/99897269-a47a-4155-9a48-9e1131313131/sist-iso-2789-2013)

[9e1131313131/sist-iso-2789-2013](https://standards.iteh.ai/catalog/standards/sist/99897269-a47a-4155-9a48-9e1131313131/sist-iso-2789-2013)

2.2.41

wiki

spletna aplikacija, ki dovoli uporabnikom dodajati vsebino na skupni hipertekstni spletni vir (soavtorstvo) ter dopušča drugim, da to vsebino urejajo (odprto urejanje)

OPOMBA 1: Avtorizacije in gesla za aplikacijo niso nujno potrebni.

OPOMBA 2: Wiki ima lahko pravilnike, ki določajo način urejanja in reševanja uredniških sporov.

2.3 Zbirke

2.3.1

pravica dostopa

pravica do dostopa ali uporabe knjižnične zbirke

OPOMBA 1: Za zbirko elektronskih virov to pomeni, da si je knjižnica zagotovila trajen ali začasen dostop za svoje uporabnike v skladu z zakonom, licenco ali z drugačno pogodbo in/ali sporazumom o sodelovanju.

2.3.2

prirast

pridobljeno gradivo

dokument ali enota gradiva, dodana zbirki v poročevalskem obdobju

OPOMBA 1: Gradivo se lahko pridobi na primer z nakupom, licenco, obveznim izvodom, digitalizacijo, dotacijo ali z zamenjavo.